

закладів вищої освіти системи МВС – спрямувати підготовку майбутніх правоохоронців на опанування особливостей документування та процесуального оформлення обставин убивств і катувань цивільних осіб та військових, фіксування місць одиночних і масових захоронень, порядку ексгумації тіл для проведення необхідних досліджень.

З усього сказаного вище, можна стверджувати, що поліція в Україні під час воєнного стану виконує різноманітні завдання, пов'язані з забезпеченням безпеки населення та захистом національної території. Поліція здійснює дії зі збору інформації про можливі загрози, проводить патрулювання міст і вулиць, забезпечує охорону об'єктів критичної інфраструктури, допомагає в евакуації населення та бере участь в розкритті злочинів. Поліція під час воєнного стану демонструє високий професіоналізм та відповідальність у своїх діях. Дії поліцейських є складними і вимагають високого рівня підготовки і знань з різних областей, і саме ці дії день за днем наближають нашу перемогу.

Список використаних джерел

1. Адміністративна діяльність Національної поліції : навч. посіб. / Калюк О. М. та ін. Київ : Освіта України, 2016. 228 с.
2. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / Братель С. Г. та ін. Київ : Дірект Лайн, 2016. 236 с.
3. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції : навч. посіб. / Братель С. Г. та ін. Київ : ЦУЛ, 2017. 333 с.
4. Організація охорони публічного порядку : навч. посіб. / Андреев Д. В. та ін. / За ред. В. А. Кулікова. Київ : ФОП Маслаков, 2019. 164 с.

***Соломонюк Олександр Ярославович,**
аспірант кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ІДЕЯ СУДОВОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Протягом останніх десятиліть в Україні розвивається та досліджується такий вид правотворення, що отримав назву «судова правотворчість». До сфери судової правотворчості входять різні форми владної-вольової діяльності держави, формального нормативного закріплення міри свободи і справедливості. Ці форми повинні відповідати вимогам справедливості, панівної моралі та потребам суспільного розвитку. Саме такі форми держава повинна вважати за

доцільне визнати і забезпечити правовим захистом. Це відбувається поступово в міру формування держави, зародження її органів і насамперед судів.

Слід зазначити, що судова правотворчість досліджується як загальноєвропейський процес посилення ролі судових рішень як джерела права в країнах із романо-германською правовою системою, до якої зазвичай відносять і Україну. Формування судової правотворчості – це складний, затяжний, багатосторонній соціально-правовий процес, який зумовлений поєднанням і взаємодією неупереджених умов і суб'єктивних чинників, що виділяють (визначають), забезпечують та формують утворення нових норм права.

Більшість науковців вважають, що правотворчість у романо-германській сім'ї, тобто процес формування юридичних норм, що починається з визнання державою певних суспільних відносин, усвідомлення необхідності їхнього правового регулювання, формального закріплення і державного захисту юридичних приписів, почала формувалась у XII – початку XIII століття, а до вказаних вище століть елементи судової правотворчості, мали характер звичаєвого права. У цей період відбулося усвідомлення значення ідеї судової правотворчості та необхідності пристосувати дані ідеї до нових умов, тобто в період створення передумов ринкової економіки. Крім економічних причин, існували й соціально-культурні передумови.

Розвиток освіти, мистецтва, культури сприяв сприйняттю римського права, юридичних концепцій, поглядів, понять, конструкцій. Усвідомлення ідеї судової правотворчості здійснювалася вченими європейських університетів, які займалися кодифікацією і викладанням римського права.

На сучасному етапі розвитку держави судова правотворчість виділяється, як особливий різновид правотворчості, діяльність вищих органів судової влади з метою створення необхідних умов для здійснення правосуддя, що не суперечить конституції й загально визнаним принципам та нормам міжнародного права, яка спрямована на внесення вторинних (допоміжних, додаткових) змін до чинної системи права, що зумовлена необхідністю усунення невизначеності права, результатом якої стають норми, що закріплені в судових актах [1].

Формування судової правотворчості вирішується у країнах романо-германського права по-різному. Це зумовлено історичними традиціями, оскільки одні країни заохочували розвиток прецедентного права, інші – обмежували його, а також відповідною законодавчою регламентацією (закріпленням або заборонаю прецеденту як джерела права).

Наприклад, характерною рисою французької доктрини є так звана упорядкована концепція правозастосування, що виникла ще за часів Французької революції. Згідно зі ст. 5 Цивільного кодексу судді заборонено виносити рішення у вигляді положень загального або регламентарного характеру. Це означає, що суддя у своєму рішенні не може створювати норму права, яка буде застосовуватися в аналогічних випадках.

У німецькій правовій традиції рішенням судів відводиться більш значна роль, ніж у Франції. До легітимних функцій німецького суду належить, зокрема, функція розвитку й удосконалення права, що включає повноваження на правотворчу діяльність. Цілі правосуддя можуть вимагати від судді вияву і

реалізації в його рішеннях принципів, що іманентні конституційному правопорядку, проте не знайшли втілення в тексті писаних законів. Завдання та повноваження у сфері правотворчості (в межах Конституції) ніколи не оскаржуватимуться судьями [2].

На теперішній час роль судової правотворчості підвищується в тих країнах романо-германської правової сім'ї, які є членами Європейського Союзу. Судова правотворчість у низці сфер відіграє провідну роль у розвитку права і в ряді випадків є не чим іншим, як викладом судової практики. Значення судової правотворчості в романо-германській правовій сім'ї істотно відрізняється від англійського загального права. Доктрина, загальні принципи права мають певне значення як джерела права в країнах романо-германської системи. Практика судів цих країн свідчить, що і доктрина і загальні принципи використовуються при тлумаченні та застосуванні законів.

Нині науковці виокремлюють судову правотворчість як неупереджене вирішення судових справ відповідно до внутрішнього переконання судді (справедливість, рівність, свобода, гуманізм), що ґрунтується на вимогах закону (в тому числі процесуальних вимогах) правосуддя, захисту прав і свобод суб'єкта права (фізична особа, юридична особа, держава, суспільство).

Отже, на сучасному етапі правового розвитку виокремлюють дві основні причини щодо зростання обсягу судової правотворчості в сучасних правових системах: 1) зростання обсягу нормативно-правових актів, зокрема законів, що є ознакою посилення ролі сучасної держави в суспільстві, а це зростання призводить до паралельної експансії судової правотворчості при їх застосуванні та тлумаченні; 2) прийняття та реалізація норм про права людини на найвищому рівні (міжнародному та конституційному), що також передбачає наявність творчої ролі судді з метою належного правозастосування.

Список використаних джерел

1. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні : монографія. Київ : Реферат, 2007. 640 с.
2. Ткаченко В. Д., Погребняк С. П., Лук'янов Д. В. Порівняльне правознавство : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / За ред. В. Д. Ткаченка. Харків : Право, 2003. 274 с.